

Raportul național EUROSTUDENT VII 2018-2021 – sinteză

Condițiile de viață și studiu ale studenților

Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație – Unitatea de Cercetare în Educație

Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării

2022

CENTRUL NAȚIONAL DE POLITICI ȘI EVALUARE ÎN EDUCAȚIE – UNITATEA DE CERCETARE ÎN
EDUCAȚIE (CNPEE-UCE)

Str. Știrbei Vodă, nr.37, 010102, București,

Tel: (004) 0213142782

Website: www.ise.ro

UNITATEA EXECUTIVĂ PENTRU FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR, A CERCETĂRII,
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII (UEFISCDI)

Str. Mendeleev nr. 21-25, 010362, București.

Tel: (004) 0213023850

Website: <https://uefiscdi.gov.ro>

Copyright: © Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație - Unitatea de Cercetare în Educație, 2022

Finanțarea contribuției de participare la proiectul EUROSTUDENT VII pentru România s-a realizat din fondurile Ministerului Educației, iar realizarea cercetării naționale din fondurile Ministerului Educației, inclusiv cu sprijinul proiectului POCU 126766, implementat de UEFISCDI în parteneriat cu Ministerul Educației.

Colectivul de autori și capitolele elaborate:

Marius Lazăr (coord.) (CNPEE-UCE)- A1, A2, B1, B3

Oana Iftode (CNPEE-UCE) – B2

Ancuța Plăeșu (CNPEE-UCE)- – B3

Oana Derviș (UEFISCDI) – B4

Delia Goia (CNPEE-UCE) – B5

Ana Maria Dalu (CNPEE-UCE) – B5

Andreea Gheba (UEFISCDI) – B6

Elena Trifan (UEFISCDI) – B7, B8

Support prelucrări statistice:

Catrinel Alexandra Lupu (CNPEE-UCE), Zoe Tasești (CNPEE-UCE)

Cuprins

A. Context	3
A1. Introducere.....	3
A2. Aspecte metodologice.....	5
B. Sinteza rezultatelor	8
B1. Caracteristici socio-demografice ale studenților.....	8
B2. Tranziție și acces în învățământul universitar.....	9
B3. Situația studiilor și percepții despre mediul academic.....	10
B4. Contextul familial al studenților.....	12
B5. Condiții de locuire.....	14
B6. Veniturile, cheltuielile și percepția privind dificultățile financiare.....	16
B7. Munca și studiile – bugetul de timp al studenților.....	17
B8. Mobilitatea internațională a studenților.....	18
Bibliografie:	19

A. Context

A1. Introducere

Despre EUROSTUDENT

EUROSTUDENT este o **cercetare cantitativă**, transnațională, despre condițiile de viață și studiu ale studenților, realizată periodic, din trei în trei ani, în peste 20 de țări europene, atât membre, cât și non-membre ale Uniunii Europene. Scopul autodeclarat al proiectului este monitorizarea condițiilor de viață și studiu ale studenților din țările europene participante, pentru a oferi informații utile și necesare autorităților publice și altor actori interesați (Hauschildt et.al, 2021: 14). La runda a 7-a a cercetării, derulată între 2018-2021, au participat 26 de țări europene. Dintre acestea, 21 au derulat cercetarea de teren înainte de pandemia COVID-19, iar 5, printre care și România, în perioada pandemică (idem)¹. Odată cu EUROSTUDENT VII, România este la a 5-a participare în cadrul proiectului, după debutul din sesiunea 2005-2008.

Proiectul EUROSTUDENT este coordonat de un consorțiu format din șapte organizații membre, în strânsă colaborare cu partenerii naționali din fiecare țară participantă, reprezentați deopotrivă de factori de decizie și grupuri de cercetători în domeniu. Coordonatorul central al consorțiului este Centrul German de Cercetare în Învățământul Superior și Studii Științifice (DZHW), cu sediul în Hanovra, Germania (Hauschildt et.al, 2021:22). Implementarea EUROSTUDENT VII 2018-2021, la nivel european, a fost finanțată cu sprijinul tuturor țărilor participante și cofinanțată din programul Erasmus+ al Uniunii Europene, al Ministerului Federal German al Educației și Cercetării și al Ministerului Olandez al Educației, Culturii și Științei (idem). Participarea la proiect, a fiecărei țări implicate, a fost decisă, de regulă, la nivelul ministerului național de resort, care a fost și responsabil de finanțarea și desfășurarea cercetării naționale. În cazul României, finanțarea contribuției de participare la proiectul EUROSTUDENT VII s-a realizat din fondurile Ministerului Educației, iar realizarea cercetării naționale din fondurile Ministerului Educației, inclusiv cu sprijinul proiectului POCU 126766², activitatea A4.7. Proiectul EUROSTUDENT este administrat, din anul 2012, la nivel

¹ O situație aparte este cazul Germaniei, care a avut o componentă din sondaj derulată înainte de pandemie, și una în timpul pandemiei.

² Proiectul POCU 126766, "Calitate în învățământul superior: internaționalizare și baze de date pentru dezvoltarea învățământului românesc", implementat de UEFISCDI în parteneriat cu Ministerul Educației.

național, de către Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI), în parteneriat cu Institutul de Științe ale Educației, în prezent Centrul Național pentru Politici și Evaluare în Educație - Unitatea de Cercetare în Educație (CNPEE - UCE).

Raportul național a fost elaborat de un colectiv mixt din cele două instituții partenere menționate, prezintă rezultatele EUROSTUDENT VII pentru România, păstrând în mare parte structura teoretică a raportului european și realizând, acolo unde a fost posibil și relevant, comparații cu datele din celelalte țări sau cu valorile anterioare EUROSTUDENT. Sperăm ca informațiile prezentate să fie utile autorităților din domeniu, dar și cercetătorilor, actorilor cheie din societatea civilă, altor persoane interesate.

A2. Aspecte metodologice

Date generale

Ancheta EUROSTUDENT la nivel internațional se bazează pe aplicarea unui **chestionar** comun de tip omnibus, cu teme relevante pentru viața socială și academică a studenților, pe un eșantion sau pe întreaga populație de studenți din fiecare țară participantă. Chestionarul EUROSTUDENT poate conține, pe lângă setul de întrebări comune pentru toate țările, și întrebări specifice pentru o anumită țară, în funcție de interesul cercetătorilor la momentul respectiv. În cazul României, pentru runda a 7-a, având în vedere contextul pandemic, au fost incluse câteva întrebări specifice, care însă, evident, nu permit comparații internaționale.

Grupul țintă al cercetării sunt considerați toți studenții înmatriculați într-un program de studii național considerat ca făcând parte din educația superioară. În cazul României, este vorba de studii de licență (inclusiv cele de lungă durată) și studii de masterat, adică nivelele 6 și 7 ISCED (Clasificarea Internațională Standard a Educației³). Sunt eligibili pentru a fi incluși în studiu toți studenții, indiferent de naționalitatea lor, programul de studii urmat sau forma de proprietate a universității unde se desfășoară acest program (publică sau privată). Nu sunt eligibili pentru a fi incluși în studiu studenții care la momentul anchetei au întrerupt studiile, cei plecați într-un program de mobilitate internațională, studenții care urmează studii doctorale, cei înscriși la forme de învățământ la distanță, precum și cei din învățământul militar/ordine publică/siguranță națională. Criteriile de selecție includ și studenții străini înmatriculați la un program de studii universitare din România, însă având în vedere disponibilitatea chestionarului exclusiv în limba română, numărul acestora este redus⁴. Nu sunt incluși în lotul investigat studenții aflați în România temporar pentru studii, ca parte a unui program de mobilitate internațională.

În ceea ce privește **modalitatea de aplicare a chestionarului** (față în față, telefonic, online) cât și **modalitatea de selecție a studenților**, acestea rămân la alegerea fiecărei țări participante, păstrând, desigur, cerințele de validitate științifică aferente metodei alese. Indiferent de modalitatea de selecție a studenților participanți, la finalul colectării datelor are loc curățarea și ponderarea bazei de date, pentru o reprezentativitate sporită a eșantionului/lotului rezultat. Fiecare partener în cadrul anchetei EUROSTUDENT primește instruire și instrumente de lucru, atât scrise cât și sub forma unor

³ Pentru definirea nivelurilor ISCED vezi Anexa C2 din raportul extins.

⁴ Doar 1% dintre cei care au răspuns valid la întrebarea referitoare la cetățenie (N=14 167 subiecți – date neponderate) au declarat că nu au cetățenie română.

seminarii, prezentări, întâlniri directe, pentru a putea duce la bun sfârșit fiecare rundă a acestei cercetări, în condițiile cerute de consorțiul care coordonează proiectul. Mai multe detalii despre proiectul EUROSTUDENT, inclusiv accesul la datele internaționale, rapoarte și comunicări, se găsesc pe site-ul web al proiectului (în limba engleză): <https://www.EUROSTUDENT.eu/> .

Participanți

Chestionarul EUROSTUDENT VII a fost trimis întregii populații de studenți considerate eligibile⁵ (311 352 studenți), dintre care au răspuns 22 431 de studenți (7.2%). În urma verificării și curățării datelor, conform cerințelor consorțiului, a rezultat un lot de **19 484 de subiecți**, reprezentând 6.3% dintre cei care au primit invitația de participare. Numărul final de subiecți rezultat în urma procedurilor de ponderare, care apare în comparațiile internaționale de pe platforma EUROSTUDENT și pe baza căruia s-au realizat și analizele din acest raport este de 19 612 cazuri.

Instrumente și proceduri

Chestionarul utilizat conține 76 de întrebări pe **9 teme majore**: *caracteristici socio-demografice; context familial; acces și tranziție în învățământul superior; situația studiilor și percepții despre mediul academic; bugetul de timp; mobilitatea; munca (angajarea); resurse și cheltuieli; locuirea*. Întrebările au fost traduse și adaptate din versiunea în limba engleză a chestionarului, pusă la dispoziție de consorțiu⁶, de o echipă de cercetători din cadrul CNPEE-UCE și UFISCDI. La fel ca și în valul anterior (VI), s-a optat pentru modalitatea de aplicare online (autoadministrat)⁷, chestionarul fiind transmis către studenți prin intermediul unei platforme naționale gestionate de UEFISCDI. După prima invitație de completare, respondenții au primit încă două reamintiri de a răspunde sau finaliza chestionarul. Durata de completare estimată de completare a chestionarului⁸ a fost de aproximativ 20 minute. Perioada de completare: 24 noiembrie 2020- 18 ianuarie 2021.

⁵ Am ales această variantă de investigare (și nu eșantionul) din mai multe motive. Pe de o parte, accesul facil la datele de identificare ale studenților (via RMU- Registrul Matricol Unic, cu sprijinul UEFISCDI-ME), reprezentativitatea mai mare, dar și simplitatea procedurii..

⁶ Chestionarul în limba engleză este disponibil aici: [https://metadata.fdz.dzhw.eu/public/files/instruments/ins-es7-ins1\\$-1.0.0/attachments/Questionnaire_EurostudentVII.pdf](https://metadata.fdz.dzhw.eu/public/files/instruments/ins-es7-ins1$-1.0.0/attachments/Questionnaire_EurostudentVII.pdf) (accesat în data de 3.02.2022).

⁷ Am ales această variantă de administrare din mai multe motive. Pe de pe o parte, costurile mai reduse, apoi rapiditatea prelucrării datelor primare, și nu în ultimul rând restricțiile specifice pandemiei.

⁸ În urma pretestării.

Chestionarul EUROSTUDENT VII a fost transmis către studenți simultan cu Chestionarul Național Studentesc (un studiu național care măsoară nivelul de satisfacție a studenților față de învățământul superior), luând în considerare anumite constrângeri de timp și resurse, dar și posibilitatea de a spori vizibilitatea cercetării prin combinarea eforturilor din cele două studii paralele.

După finalizarea colectării datelor, acestea au intrat în procesul laborios de verificare, curățare și validare, ponderare, pe baza instrucțiunilor și sintaxelor (comenzi de program) oferite de consorțiul internațional. Criteriile folosite în **ponderarea (ajustarea) datelor** sunt: vârsta, sexul, ciclul de studiu, domeniul de studiu și dimensiunea localității unde se află instituția de învățământ superior. Datele administrative folosite pentru ponderare se referă la anul universitar 2020-2021 și au fost furnizate de Ministerul Educației (via UEFISCDI).

După încheierea curățării și ponderării datelor, a rezultat o bază de date națională în format SPSS, respectiv o serie de prelucrări în funcție de anumite variabile specifice, simple sau agregate (așa numitele Focus-Groups). Datele rezultate au fost verificate și validate și de echipa internațională, fiind apoi urcate pe platforma EUROSTUDENT și incluse în raportul final *Synopsis of indicators-EUROSTUDENT 2018-2021*.

Raportul național se bazează pe datele publice disponibile pe platforma EUROSTUDENT dar și pe prelucrări specifice, direct din baza de date EUROSTUDENT națională, realizate de autorii raportului. În ambele situații, s-a lucrat cu baza de date ponderată⁹. Prelucrările statistice s-au realizat cu ajutorul programelor Excel, IBM-SPSS, R.. Comparațiile cu alte țări, inclusiv mediile, se bazează pe lista țărilor cu date valide încărcate în platforma EUROSTUDENT, la data elaborării raportului.

Materialul de față este o sinteză a raportului național EUROSTUDENT VII, ce conține principalele rezultate din fiecare capitol.

⁹ Excepțiile sunt menționate explicit în text.

B. Sinteza rezultatelor

B1. Caracteristici socio-demografice ale studenților

Vârsta medie a studenților români la momentul realizării studiului EUROSTUDENT VII era de 25.2 ani, similară celei de la nivel european (25.5 ani) și în ușoară creștere față de valul EUROSTUDENT VI (cu 1 an). Această creștere se reflectă inclusiv în media de vârstă la intrarea în învățământul superior. Pe sexe, băieții au o medie vârstă ușor mai ridicată, față de fete. Diferența de vârstă între studenții de la licență și cei de la master este similară celei europene (aprox. 4 ani).

Distribuția studenților pe **sexe** arată o preponderență a fetelor, atât la nivel național cât și european, cu ponderi totuși mai reduse în România, față de media europeană. Diferența în funcție de sex se accentuează la ciclurile superioare sau de lungă durată (master, licență și master integrat). Pe domenii de studiu, fetele sunt mai prezente în domenii precum Educație; Științe sociale, jurnalism și tehnologia informației; Științe naturale, matematică și statistică; Sănătate și asistență socială, iar băieții în domeniul TIC; Inginerie, industrie, construcții, Agronomie și medicină veterinară.

Din punct de vedere al **situației parentale proprii**, majoritatea studenților români nu au copii, conform datelor ES VII. Ponderea studenților din România care declară că au cel puțin un copil este de 13%, cu două procente peste media europeană. Nu sunt diferențe în funcție de sex. Media de vârstă a primului copil, la studenții români, este de 10 ani, mai ridicată față de media europeană, de 8.4 ani. Comparativ cu valurile anterioare EUROSTUDENT, se observă o creștere importantă a procentului de studenți părinți, cu 4% în valul VII, față de media de 9% din valurile VI și V.

Din punct de vedere al **statutului de migrație**, peste 95% (97%) din studenții din România sunt născuți și educați în țară, mult peste media EUROSTUDENT, de 77%. Datele sunt similare cu cele din valurile anterioare (V, VI).

România are un procent redus (5%) de **studenți cu dizabilități** limitative în muncă/studii, conform datelor EUROSTUDENT, mult sub media europeană (15%). După tipul dizabilității, cele mai frecvente dizabilități raportate sunt problemele senzoriale de vedere sau auz (aproape 1/3 din raportări) și bolile fizice cronice (aproape 1/3 din raportări). Datele de cercetare arată că ponderea studenților cu dizabilități care se simt lipsiți de sprijin, din punct de vedere instituțional, este destul de mică (aprox.10%).

B2. Tranziție și acces în învățământul universitar

Aproape toți studenții români au avut un parcurs neîntrerupt al studiilor liceale și au obținut diploma de bacalaureat în decurs de cel mult 6 luni de la încheierea nivelului secundar. Datele pentru România se înscriu în tendințele generale ale lotului de țări incluse în studiul EUROSTUDENT VII, conform cărora studenții din familii fără studii superioare, precum și studenții mai în vârstă au dobândit mai frecvent certificatul de absolvire a liceului la mai mult de 6 luni de la încheierea studiilor secundare.

Tranziția directă către studiile universitare (corespunzătoare unei perioade de cel mult 2 ani de la terminarea ciclului secundar) este preponderentă în rândul studenților români. Datele indică faptul că tranziția întârziată se asociază, cu precădere, unui mediu de proveniență cu stoc educațional redus și unui acces non-standard în învățământul superior, precum și faptul că durata perioadei de tranziție se mărește o dată cu vârsta studenților.

Majoritatea studenților nu au lucrat înainte de înscrierea la facultate, dar privit longitudinal, acest trend urmează o linie descendentă, în ultimii ani, experiența de muncă regulată avută înainte de facultate fiind în creștere în rândul studenților. Mai ales studenții de peste 30 de ani, cei care au obținut diploma de bacalaureat pe o rută alternativă, cei care au avut o tranziție întârziată între ciclul secundar și universitar, cei care provin din medii cu nivel de educație scăzută și băieții au avut experiență de muncă anterioară facultății.

Parcursul educațional în sistemul universitar a fost, în general, cursiv, perioada dintre absolvirea programului anterior de studiu și înscrierea la programul de master frecventat la momentul anchetei fiind mai mică de 1 an pentru marea majoritate a studenților, cu mențiunea că studenții de peste 30 de ani au o rată foarte ridicată asociată tranziției întârziate. Tipul de tranziție de la liceu la facultate se reflectă parțial și în tranziția către master.

B3. Situația studiilor și percepții despre mediul academic

Situația studiilor

Majoritatea studenților români învață în universități aflate în orașe mari, cu peste 300 000 de locuitori, într-un procent mult peste media europeană a țărilor incluse în studiul EUROSTUDENT. Cei mai mulți studenți români sunt înscriși la programe de licență, cu frecvență integrală, cele mai accesate programe de studiu fiind *Inginerie, industrie și construcții* (24%), *Afaceri, administrație și științe juridice* (23%), respectiv *Sănătate și asistență socială* (18%).

Percepții generale despre mediul academic

Majoritatea studenților români consideră facultatea ca făcând parte din proiectul lor de carieră, doar 8% (procente cumulate pozitive) dintre respondenți declarând că iau în calcul să abandoneze facultatea. Față de valul EUROSTUDENT anterior, se observă o creștere a ponderii studenților cu intenție clară de a urma o facultate. Profilul general al celor bine **integrați în mediul academic** arată astfel: *sex feminin, vârstă până în 25 de ani sau peste 30 ani, autodefinire ca studenți, intensitate ridicată de studiu.*

Percepții despre profesori și colegi

Cei mai mulți studenți declară că se înțeleg bine cu profesorii și că aceștia sunt deschiși la opiniile lor, în proporții similare cu media țărilor EUROSTUDENT. În ceea ce privește **relațiile cu colegii**, profilul celor aflați în relații bune cu aceștia arată astfel: *au mai degrabă peste 25 de ani și se autodefinesc drept studenți.* Diferențele în funcție de sex și intensitatea studiului sunt reduse.

Jumătate dintre studenții români sunt de acord că profesorii lor **le oferă în mod curent feedback** util în activitatea lor, iar 40% dintre studenți consideră că aceștia **îi motivează pentru performanță** pe parcursul activităților academice. Studenții din România apreciază în mai mare măsură decât studenții din celelalte țări participante la studiu, **abilitățile personalului didactic de a explica adecvat** conținuturile predate.

Autoevaluarea performanței academice

Autoevaluarea performanței în cadrul programului de studii urmat, prin comparație cu cea a colegilor, relevă că studenții români se autoevaluează într-un mod similar cu studenții din

celelalte țări participante la studiu. Astfel, aproape jumătate dintre studenții din România cred că performanța lor academică este mai bună decât a colegilor, și în jur de 40% cred că se descurcă la fel de bine precum colegii lor.

Dificultăți și sprijin

Principalele **dificultăți** menționate de studenții români sunt *lipsa de motivare și cerințele de la locul de muncă*. Pe tipuri de dificultăți, aproximativ 1/3 dintre studenți menționează doar dificultăți legate de studiu, iar 1/10 doar dificultăți personale. România se situează printre țările cu cea mai mică pondere a studenților care întâmpină și dificultăți de studiu și personale.

Studenții români sunt relativ puțin satisfăcuți de **sprijinul primit** din partea facultății sau altor organizații colaboratoare. Astfel, doar unul din patru studenți consideră că *sprijinul primit pentru a obține echilibrul școală-muncă, respectiv școală-familie* este suficient (procente cumulate pozitive), și aproximativ unul din trei consideră că sprijinul în pregătirea unui viitor loc de muncă, respectiv serviciile de sprijin pentru studiu sunt suficiente (procente cumulate pozitive). Procentul cel mai ridicat de studenți relativ satisfăcuți vizează furnizarea facilităților de învățare (bibliotecă, centru IT, etc). Profilul studenților mai degrabă satisfăcuți de sprijinul primit arată astfel: *sex masculin, vârstă de 30 ani sau peste, autodefinire ca lucrători, intensitate de studiu scăzută spre medie*.

Pregătirea pentru piața muncii

Evaluarea de către studenți a **pregătirii oferite în cadrul programului de studii urmat, pentru ocuparea pe piața muncii în țară, respectiv în străinătate**, arată că aproximativ 45% apreciază că studiile actuale îi califică pentru piața muncii de la nivel național, iar aproximativ un sfert cred că sunt pregătiți pentru a-și exercita profesia în străinătate. Aproximativ 20% dintre studenții români apreciază că sunt slab pregătiți pentru piața internă a muncii, în vreme ce ponderea celor care se consideră puțin pregătiți pentru a lucra în străinătate, este aproape dublă.

Comparativ cu EUROSTUDENT VI (realizat în România în anul 2017), se înregistrează o creștere a ponderii studenților care cred că programul actual de studii îi pregătește pentru piața muncii de la nivel național, dar și a celor care cred că sunt puțin pregătiți să ocupe un loc de muncă în străinătate.

B4. Contextul familial al studenților

Accesul echitabil la educație, mai ales pentru persoane care provin din medii socio-economice defavorizate, este unul dintre subiectele centrale ale actualelor politici educaționale de la nivel internațional. Datele EUROSTUDENT prezentate în această secțiune permit investigarea relațiilor dintre statutul educațional și economic al părinților și performanța academică, tipul de instituții de învățământ superior și domeniile de studii la care sunt înscriși studenții din România, făcând posibilă identificarea particularităților specifice țării noastre.

Peste jumătate dintre respondenți (57%) provin din medii familiale fără experiență de studii superioare, 40% având părinți care au terminat doar liceul. Comparativ cu media europeană, România se situează astfel în categoria țărilor în care studenții provin mai ales din rândul categoriilor sociale cu studii medii. Grupa țărilor cu acest profil, din care mai fac parte, cu procente similare Ungaria, Polonia și Republica Cehă, iar cu niveluri mai ridicate decât România – Portugalia, Malta, Italia, și Turcia, reprezintă aproximativ o treime din țările participante la studiu care au raportat rezultate pe această dimensiune.

Rata de incidență a background-ului educațional universitar pentru studenții din România scade odată cu înaintarea în vârstă, cea mai scăzută fiind în rândul studenților de peste 30 de ani (25%), cu 3 procente mai mică decât cea înregistrată în 2017 (EUROSTUDENT VI). De asemenea, din punct de vedere al tranziției spre învățământul superior, conform datelor colectate, 15% din studenții cu o tranziție întârziată spre învățământul superior provin din familii fără educație terțiară, pe când doar 5% dintre studenții cu o tranziție directă sunt în aceeași situație.

O altă temă vizată în acest capitol sunt dificultățile financiare declarate de studenți, care, conform răspunsurilor date de participanți, se diminuează pe măsură ce nivelul de educație al părinților crește, rezultatele fiind similare cu cele obținute în implementarea precedentă a studiului. Cu toate că, în general, studenții sunt întreținuți de părinți, se remarcă faptul că cei care provin din medii cu educație superioară depind în mai mică măsură de veniturile proprii sau de sprijinul provenit de la stat, decât cei care nu au stoc educațional universitar în familie. Aceștia din urmă sunt în mai mare măsură nevoiți să muncească pe perioada studiilor și să dedice mai mult de 20 de ore pe săptămână activităților aducătoare de venit. De asemenea, corelațiile dintre starea materială a părinților și educația acestora, dar și dintre nivelul de studii al părinților și tipul programului sau domeniul de studiu al studenților, relevă faptul că studenții care au cel puțin un părinte cu studii superioare se regăsesc într-

un procent mai mare în domeniul TIC, urmat îndeaproape de domeniul sănătății, ramuri de studiu cu un prestigiu ridicat, fapt ce sugerează existența unor inegalități relevante în ceea ce privește accesul la o educație care să permită în mai mare măsură mobilitatea socială.

Nu în ultimul rând, în România, raportat la întreaga populație de studenți, proporția celor care consideră că bunăstarea materială a părinților este foarte bună este redusă (3%), de două ori mai mică decât a celor care se situează la extrema cealaltă și care evaluează starea materială a părinților ca fiind foarte proastă (6%).

Datele culese în această rundă a studiului confirmă tendințele identificate în runda anterioară, fără a exista schimbări semnificative din perspectiva celor doi indicatori descriși în această secțiune – nivelul de educație al părinților și percepția studenților privind situația financiară a părinților.

B5. Condiții de locuire

Forme de locuire

Majoritatea studenților români (54%) locuiesc cu părinții sau cu partenerul(a)/copiii (26%).

Și în situația ipotetică în care nu ar fi fost pandemia Covid-19, ierarhia formelor de locuire plasează părinții în topul clasamentului, însă, procentul studenților care ar fi locuit cu părinții scade semnificativ (33%), situându-se în jurul mediei europene.

Studenții care locuiesc cu părinții sunt mai degrabă cei sub 22 ani, din familii cu părinți înstăriți și cu un nivel educațional ridicat, cu tranziții directe, care în general nu lucrează, care urmează programe de studii la zi (frecvență integrală), fiind atât fete, cât și băieți.

La polul opus se află studenții care locuiesc cu partenerul(a) și/sau copiii, care sunt mai degrabă studenți de vârste mai mari (30 de ani și peste), au părinți cu un nivel economic scăzut (deloc înstăriți) dar și cu un nivel educațional scăzut, au intrat în sistemul universitar având o tranziție întârziată, lucrează în general mai mult de 20 de ore pe săptămână și urmează programe de studii cu frecvență redusă și sunt mai degrabă studenți la master.

Doar 6% dintre studenții români locuiesc într-un cămin studentesc, ca efect al restricțiilor impuse de pandemia Covid-19, mult sub media europeană de 17%. Cu toate acestea, aprox. 25% dintre studenți au declarat că ar fi locuit într-un astfel de cămin dacă nu ar fi fost restricțiile provocate de pandemia Covid-19.

Studenții care locuiesc în cămine studentești sunt mai degrabă sub 24 ani, au părinți puțin înstăriți, nu plătesc taxă de școlarizare, sunt dependenți de sprijinul public pentru studenți, fiind atât fete, cât și băieți.

Satisfacția studenților față de condițiile de locuire

Pentru toate aspectele locuirii analizate – *cost, locație, condiții generale și timpul de navetă (locuință-facultate)* - peste jumătate dintre studenți se declară a fi mulțumiți.

Niveluri mai ridicate ale satisfacției față de toate aspectele analizate, înregistrează studenții care *nu întâmpină dificultăți financiare* (gradul de mulțumire scade progresiv, pe măsură ce cresc dificultățile financiare ale studenților), *cei cu părinți foarte înstăriți* (gradul de mulțumire scade

progresiv odată cu scăderea posibilităților financiare ale părinților), *cei fără dizabilități sau probleme cronice de sănătate și cei care învață în orașe cu populație sub o sută de mii de locuitori.*

Satisfacția față de costurile locuirii

Mai mult de jumătate dintre studenți (procente cumulate) sunt mulțumiți de costurile locuirii, procentul fiind asemănător cu cel înregistrat de media studenților din toate țările participante la studiu (60%).

Studenții care locuiesc cu părinții, cei care depind de sprijinul public pentru studenți, precum și categoriile de studenți menționate anterior, înregistrează niveluri de satisfacție mai ridicate pentru toate cele patru aspecte în raport cu care a fost măsurat nivelul de satisfacție.

Satisfacția față de locația locuirii

Aproape trei sferturi (73%) dintre studenții români sunt mulțumiți de locul în care se află locuința lor, mai mult de jumătate dintre ei declarându-se chiar *foarte mulțumiți* de acest lucru., Procentele sunt asemănătoare cu media din celelalte țări participante la studiu.

Studenții care nu locuiesc cu părinții se adaugă categoriilor generale de studenți care înregistrează niveluri de satisfacție mai ridicate pentru toate aspectele analizate.

Satisfacția față de condițiile generale de locuire

Marea majoritate a studenților români (70%) sunt mulțumiți de condițiile de locuire, procent apropiat de media țărilor participante la EUROSTUDENTVII (71%).

Sunt mai mulțumiți de condițiile generale de locuire *studenții cu vârste de peste 30 de ani*, care se adaugă categoriilor generale de studenți care se declară satisfăcuți.

Satisfacția față de timpul de navetă (locuință – facultate)

Mai mult de jumătate dintre studenții români (52% procente cumulate) s-au declarat a fi mulțumiți de timpul petrecut pe drum între casă și facultate.

De această dată, *studenții care nu locuiesc cu părinții* înregistrează niveluri de satisfacție mai ridicate, alături de categoriile generale de studenți care mai mulțumiți.

B6. Veniturile, cheltuielile și percepția privind dificultățile financiare

Așa cum era de așteptat, nivelul de studii reprezintă o variabilă explicativă pentru diferențele de venituri, dar și cheltuieli între studenți. Astfel, au fost înregistrate venituri și cheltuieli mai mici în rândul studenților de la nivel de licență, comparativ cu cei înscriși la programe de masterat. Acest aspect reiese și din tipul de dependență financiară predominant în rândul studenților, unde se poate observa că studenții de la nivel de licență tind să se bazeze în principal pe resursele financiare primite din partea părinților, pe când cei de la programe de masterat mai degrabă pe venituri obținute pe cont propriu. Totodată, se poate observa o creștere veniturilor medii între cele două valuri, de aprox. 23%, însă un aspect care merită menționat este cel privind dispersia veniturilor medii între studenți în ceea ce privește veniturile: România înregistrează (pentru ES VII) o valoare ridicată a coeficientului Gini, plasându-se pe locul opt din 25, aspect ce indică inegalități ridicate între studenți în privința veniturilor. Acest lucru este accentuat și de faptul că **aproximativ 23%** dintre cei care au răspuns la întrebarea privind situația financiară în care se regăsesc, consideră că se confruntă la un nivel ridicat cu probleme de natură financiară.

Angajarea pe perioada studiilor masterale este o practică des întâlnită în rândul studenților, acest lucru contribuind pe de o parte la creșterea veniturilor, dar și a cheltuielilor. Studenții care lucrează mai mult de 20 de ore pe săptămână au cu 1,6 ori cheltuieli mai mari în comparație cu cei care nu sunt pe piața muncii. O explicație pentru acest aspect ar fi faptul că cei care lucrează aleg să nu mai locuiască cu părinții (și pentru că s-au mutat din localitatea în care au domiciliul), lucru care se corelează cu o creștere a costurilor privind locuirea. Inclusiv în contextul angajării, contribuția financiară din partea familiei continuă să acopere o pondere importantă din veniturile totale raportate. Astfel, se poate deduce importanța majoră pe care o are suportul familial pentru desfășurarea procesului educațional la nivel universitar. Implicit, tipul de locuire (împreună sau nu cu părinții) ajută la explicarea diferențelor de venituri, dar și a costurilor între studenți. Studenții care continuă să locuiască împreună cu familia pe parcursul studiilor au raportat venituri, dar și cheltuieli mai mici, comparativ cu cei care nu mai locuiesc cu familia.

B7. Munca și studiile – bugetul de timp al studenților

Principalele rezultate, legat de aspectele analizate, sunt următoarele:

- Studenții din România au al patrulea cel mai mare buget de timp dintre țările participante.
- Comparativ cu anul anterior se observă o creștere a mediei bugetului de timp alocat tuturor categoriilor măsurate.
- Diferențele în ceea ce privește alocarea bugetului depind de nivelul de studii. Studenții la licență și cei înscriși la studii universitare de lungă durată dedică mai mult timp activităților studiului, pe când cei înscriși la master dedică mai mult timp locului de muncă plătit.
- Un alt factor care influențează alocarea bugetului de timp este contextul familial, studenții care provin din familii cu o situație financiară precară dedică mai mult timp locului de muncă plătit și un buget de timp relativ similar studiului, ceea ce indică un grad de încărcare a timpului mai mare pentru aceștia.
- Angajarea studenților în perioada cursurilor a crescut cu 5 procente, față de anul anterior, de la 34% la 39%. Acest nivel plasează studenții din România aproape de media EUROSTUDENT (39%), a studenților care au un loc de muncă stabil.
- În ceea ce privește motivația de a lucra, cei mai mulți dintre studenți au menționat motivația de a acoperi costurile vieții de zi cu zi - 80%. Procentul este mai mare cu 10 puncte față de media EUROSTUDENT, studenții din România plasându-se pe locul al treilea în ceea ce privește această motivație după cei din Finlanda și Lituania.

B8. Mobilitatea internațională a studenților

Principalele rezultate, legate de aspectele analizate, sunt următoarele:

- România are printre cele mai mici procente de studenți care au participat la stagii de mobilitate internațională, 8% a avut o experiență de mobilitate în străinătate, iar dintre aceștia doar 4% au mers în programe de studii în străinătate de mai mult de trei luni.
- Principalul obstacol pentru studenți pentru a participa la mobilități este efortul financiar suplimentar pe care acestea le presupun
- Cei mai mulți studenți merg în programe de studiu de mobilitate Erasmus+ în perioada licenței
- Perioada medie a mobilităților de studiu este de 6 luni
- Principalele surse de sprijin sunt contribuția părinților și bursele din partea UE

În România, un procent relativ mic al studenților respondenți, 8%, au avut o experiență de mobilitate în străinătate (studii, internship-uri, cursuri de limbă, vizite de cercetare, vizite de studiu, școli de vară/iarnă etc.). Acesta reprezintă unul dintre cele mai mici procente în rândul țărilor participante la studiu, media generală fiind de 19%. Însă trebuie avut în vedere un aspect foarte important – perioada de colectare a datelor a fost diferită pentru fiecare țară, o parte au colectat datele înainte de măsurile de restricție impuse de pandemia COVID19, iar o parte după. România a făcut parte din țările care au colectat datele după declanșarea pandemiei, astfel în mod evident datele au fost influențate. Mai ales că în valul anterior, un procent aproape dublu (16%) dintre studenții respondenți din România au menționat că au avut o experiență de mobilitate internațională. Cu toate acestea și în anii anteriori România se plasa în rândul țărilor cu o mică participare în mobilități internaționale.

Bibliografie:

Hauschildt K., Gwosć C., Schirmer H., Wartenbergh-Cras F., 2021, *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. EUROSTUDENT VII Synopsis of Indicators 2018–2021*, DZHW.

Disponibil online, aici:

https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_VII_Synopsis_of_Indicators.pdf (accesat în data de 2.03.2022);